

Будова української хати



Основним типом традиційного житла всюди в Україні є *хата*. Це затишна, найчастіше *білена* зовні і всередині, будівля під солом'яним дахом.

Цей загальний тип *української хати* є найбільш визначальною етнографічною ознакою українського народу.

Від нього відрізняються хати північної частини і Карпатських гір. Там вони *дерев'яні*, мають *відкриті* стіни.

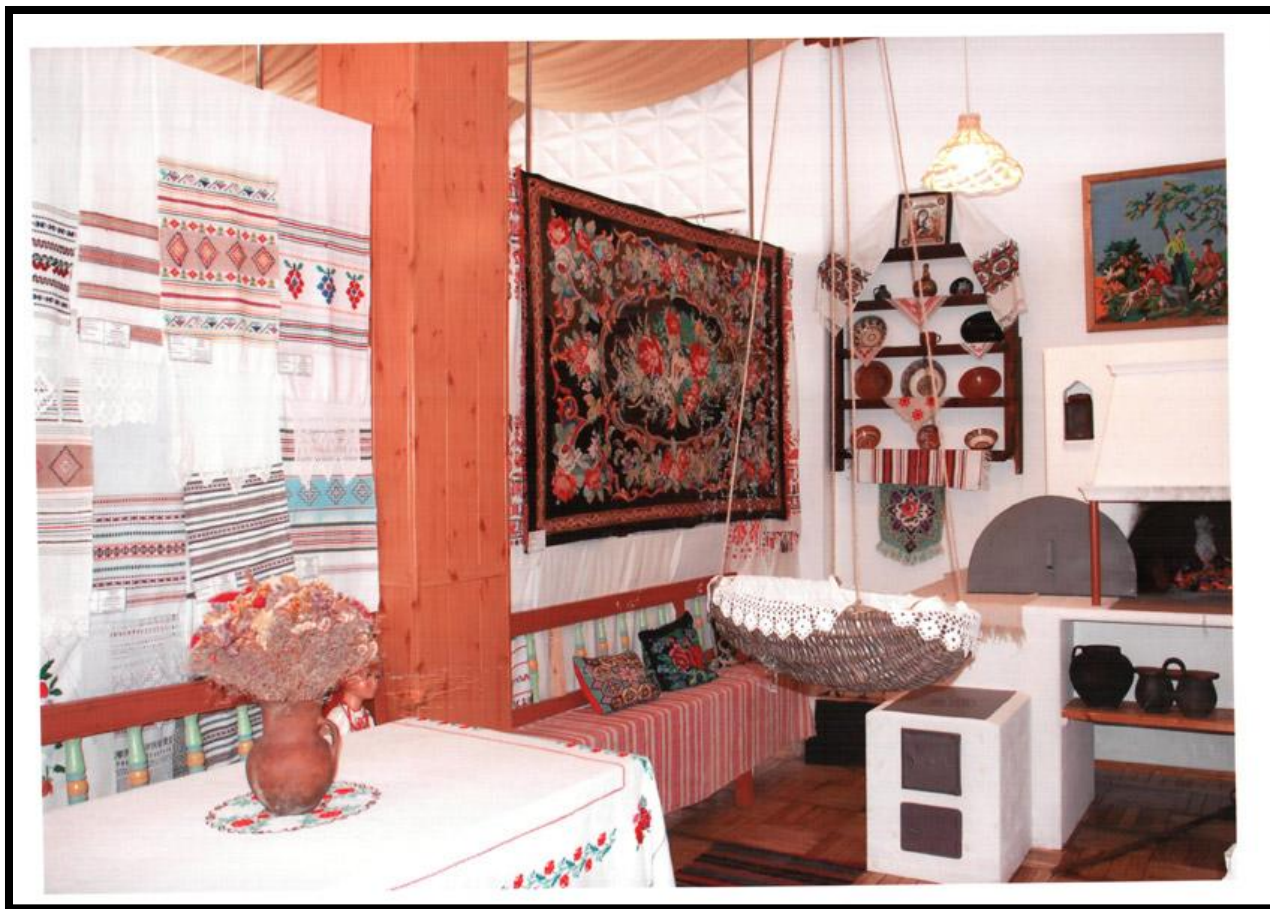


*Хата. С. Васлововці Заставнівського р-ну, Чернівецької обл.
(кінець XIX ст.)*

Вигляд *української хати*, з одного боку, підкреслював естетичні смаки селянина, його характер, індивідуальність, з іншого — унікальність, неповторність того місця на землі, де цей будинок розташований.



Народне житло цікаве і оригінальне не тільки за формою, але й щодо внутрішнього змісту. Кожний предмет у ньому, крім утилітарного призначення, має ще й свій духовний образ. Завдяки цьому хата для селянина була всім: храмом, і рідним краєм, і батьківщиною, і матір'ю.



Характерною рисою *народного житла* була простота плану хати. За зовнішнім окресленням він має переважно форму витягнутого прямокутника.

В Україні застосовували два *типи конструкції стін*: *зрубний* (в українському Поліссі та Карпатах) і *каркасний* (у лісостеповій смузі).



Конструкційною основою **зрубних** будівель є *стіни з горизонтально викладених колод, брусів, півкругляків, з'єднаних на кутах врубками*. Кожний ряд називається “*вінцем*”.

Вінці зрубів завжди були майже однакової товщини, крім підвалин, для яких використовувалося грубе дерево, переважно дуб.

Зрубні будівлі зводилися з окремих квадратних коробок — *клітей*.



Стіни *каркасних* будівель склалися зі *стовпців* (стояків, сох), які закопували в землю або вставляли в нижній зрубний вінець (підвалини). *Стовпи* розміщували по кутах будівлі й проміжках стіни на віддалі, яка залежала від заповнювача каркасу. Щоб конструкція споруди була і міцнішою, на кутах робили *розкоси*. Заповнювали каркасі *дошками, півкругляками (пленицями), хмизом, очеретом, а також глиносолом'яними вальками*.



Дах покривали переважно *соломою*, зв'язаною у сніпки («кулики», «китиці», «плескачі»), а на Лівобережжі — розстеленою *соломою* (внатруску).



Незалежно від матеріалу з якого була збудована хата, вона завжди була зовні, й зсередини *побілена*.

У *народному житлі* завжди багато уваги приділяли художньому оздобленню.





